

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV NES KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Nes?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Nes' økonomi fant. Og Nes har en interessant tvist: en nøktern pendlerkommune uten oljefond eller kraftfond i ryggen, som likevel klarte å snu et tøft år til et solid ett — men der den lave bemanningen koster.

116 mill.

så mye mindre enn forventet brukte Nes på eldreomsorg og hjemmetjenester i 2025 — kommunens største innstramming, og en blanding av nøktern drift og strekk

20,6 %

så stor er sparekontoen målt mot årsinntekten — solid. Men den er bygget opp av drift og skatt, ikke av et arvefond på børsen

8,2 %

så høyt er sykefraværet blant kommunens ansatte (snittet i landet er 7,7 %). Det koster dyrt i innleide vikarer — baksiden av den lave bemanningen

Tenk på kommunen som en husholdning: Nes «tjener» moderat — skatt og overføringer fra staten, pluss en egen eiendomsskatt familien har valgt å kreve inn. Det meste går til faste «regninger»: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. I motsetning til mange naboer har ikke familien noen rik onkel eller arv på børsen å lene seg på. Etter et tøft år med skattesvikt strammet de inn og drev hverdagen nøkternt — og året etter gikk det overraskende bra, hjulpet av litt flaks med pensjonsregningen og skatten. Men de sparte på bemanningen, og det merkes: folk blir slitne og syke, og da må dyre vikarer leies inn.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og fagforeningens innlegg). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Nes bruker mindre enn forventet på alt — uten ett eneste unntak

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Nes' faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	116 mill. mindre	Drives svært nøkternt — kommunens største innstramming
Grunnskole	40 mill. mindre	Drives nøkternt — men resultatene er gode (grunnskolepoeng 40,4)
Administrasjon («byråkratiet»)	31 mill. mindre	Bevisst slank — ser ut som et villet valg
Sosialhjelp m.m.	21 mill. mindre	Under forventet — men staten har påvist svakheter (les side 3)
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	18 mill. mindre	Under forventet
Barnehage	18 mill. mindre	Under forventet
Barnevern	16 mill. mindre	Under forventet

Det tydelige bildet: Nes bruker *mindre* enn forventet på absolutt alt — det finnes ikke ett eneste område der kommunen bruker mer enn befolkningen tilsier. Eldreomsorgen alene koster over hundre millioner mindre enn forventet. Spørsmålet er ikke om Nes bruker for mye, men om noe av nøkternheten egentlig er underdekning som koster på andre måter — gjennom slitne ansatte og dyre vikarer.

Regnestykket viser altså at Nes er en **gjennomgående nøktern kommune**. Det er uvanlig at en kommune ligger under forventet på alt. Men «under forventet» kan bety to forskjellige ting: enten at kommunen er smart og effektiv, eller at den driver så stramt at det går ut over tjenestene og de ansatte. For administrasjonen ser det ut som et villet, fornuftig valg. For eldreomsorgen og skolen er bildet mer blandet — det forklarer vi på neste side.

Den lave bemanningen har en pris — sykefravær, dyre vikarer og et varsko fra staten

Når en kommune bruker mindre enn forventet på eldreomsorg og skole, kan det høres ut som god husholdning. Men i Nes har de ansattes fagforening slått alarm: bemanningen er så lav at den koster på andre måter. Det er signatursaken i Nes-økonomien.

- **Skyhøyt sykefravær.** Sykefraværet blant kommunens ansatte er 8,2 prosent — høyere enn snittet i landet (7,7 prosent). Når mange er borte fra jobb, må noen dekke vaktene.
- **Dyre vikarer utenfra.** For å fylle hullene leier kommunen inn vikarer fra eksterne bemanningsbyråer. Det er dyrt. Fagforeningen mener dette «ikke fremstår som forsvarlig økonomisk styring» — kommunen sparer på fast bemanning, men betaler mer for innleie.
- **Slitne ansatte.** Fagforbundet beskriver «utslitte medarbeidere, som fortvilet forsøker å rekke over alle oppgavene», og advarer mot å kutte flere årsverk fordi bemanningen allerede oppleves som et minimum.

Kort sagt: Pengene Nes «sparer» ved å holde bemanningen lav, kommer delvis tilbake som regning et annet sted — i form av sykefravær og dyre innleide vikarer. Den lave bemanningen er altså ikke gratis. Noe av nøkternheten er smart drift; noe av den er strekk som koster.

Et varsko fra staten: I 2024 førte Statsforvalteren tilsyn med NAV-kontoret i Nes og fant et lovbrudd: kontoret hadde ikke ordnet tjenesten **økonomisk rådgivning** slik at alle som trenger hjelp faktisk får tilbud om den. Det manglet vedtak, dokumentasjon og samlet kontroll fra ledelsen. Kommunen fikk frist til 1. juni 2025 med å rette opp. Dette er det eneste klare lovbruddet staten har påvist i Nes — og det traff nettopp dem som har minst fra før: folk som sliter økonomisk.

Den lave bemanningen er altså ikke et tegn på sløsing — tvert imot. Men den er heller ikke gratis effektivitet. Den har en bakside i form av syke ansatte, dyre vikarer og en sosialtjeneste som staten mener ikke har vært god nok. Det er denne baksiden kommunestyret bør holde øye med.

Solid 2025 — men soliditeten er bygget på drift og flaks, ikke en formue

+4,6 %

overskudd i 2025 («netto driftsresultat») — solid, godt over det anbefalte nivået

20,6 %

sparekontoen («disposisjonsfondet») målt mot årsinntekten — solid buffer

65 %

kommunens lån målt mot årsinntekten — moderat, midt på treet

Her er den ærlige historien. Nes ser solid ut i 2025. Men det er verdt å forstå *hvorfor* det plutselig gikk så bra — for det henger på et tøft år rett før.

Fra et vondt 2024 til et godt 2025

I 2024 var det tøft: kommunen fikk inn 57,7 millioner kroner mindre i skatt enn budsjettet (7 prosent for lite), og overskuddet var nesten ingenting (0,35 prosent). Året etter snudde alt: overskuddet ble 114,7 millioner (4,6 prosent), og kommunen «går ut av 2025 med nær budsjettbalanse i alle områder». Men to av grunnene til at det gikk så bra, var **flaks utenfra**: pensjonsregningen ble lavere enn ventet (24 millioner spart) og skatt og statlige overføringer ble høyere (14 millioner). Det betyr at det gode året delvis hviler på forhold kommunen ikke styrer selv — og som kan snu igjen.

Ingen rik onkel på børsen

Mange velstående kommuner har et stort «arvefond» fra salg av kraftaksjer som forrenter seg på børsen. **Det har ikke Nes.** Sparekontoen på 20,6 prosent er bygget opp gjennom nøktern drift og kommunens egen eiendomsskatt — ikke av en formue. Det gjør den mer sårbar: hvis skatteinngangen svikter igjen, slik den gjorde i 2024, finnes det ingen børsavkastning som automatisk fyller på.

Eiendomsskatten som allerede er i bruk: I motsetning til flere rike nabokommuner som velger *ikke* å ha eiendomsskatt, innførte Nes den allerede i 2009 (bolig 1,2 promille, næring 1,15 promille). Kommunen kaller den «en viktig inntektskilde» som «i sin helhet går direkte til kommunen». Det betyr at Nes allerede bruker en inntektskilde mange naboer lar ligge — nøkternheten kommer ikke av at kommunen holder inntektene kunstig nede, men av at skattegrunnlaget er moderat i en pendler- og jordbrukskommune. Den enkleste «ekstra inntekten» er altså allerede tatt i bruk.

Det ærlige bildet er verken «Nes er styrtrik» eller «Nes er blakk». Det er en nøktern kommune med en solid, men driftsbygget sparekonto, moderat gjeld og en egen eiendomsskatt — som fikk et godt år, men der noe av suksessen var flaks, og der den lave bemanningen koster på baksiden.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Nes et solid overskudd (**pluss** 4,6 %) — godt over det anbefalte nivået. Men året før var det nesten null (0,35 %), så bedringen var stor og kom delvis av flaks utenfra.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Nes: 20,6 % — solid. Men den er bygget opp av nøktern drift og egen skatt, ikke av et arvefond på børsen.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Nes innførte den i 2009 (bolig 1,2 promille, næring 1,15 promille) og kaller den «en viktig inntektskilde». Mange rike nabokommuner velger å la være — Nes bruker den aktivt for å holde tjenestene oppe.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Nes rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Nes driver alle tjenestene under forventet behov.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Nes' gjeld tilsvarer rundt 65 % av en hel årsinntekt — moderat, midt på treet blant norske kommuner.

Sykefravær

Hvor stor andel av arbeidstiden de ansatte er borte på grunn av sykdom. I Nes er det 8,2 % blant kommunens ansatte — høyere enn landssnittet på 7,7 %. Høyt fravær tvinger fram dyr innleie av vikarer.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Nes' egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og fagforeningens innlegg i lokalavisa. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil. Noen dokumenter (forvaltnings- revisjoner og enkelte årsmeldinger) lot seg ikke hente for Nes — det er den tekniske rapporten ærlig om.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Men når den lave bemanningen gir høyt sykefravær og dyr vikarinleie, betyr det ikke sløsing, men at strammingen har en bakside. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.